

I. Velké přizpůsobení neboli: ústup individua

Přizpůsobení jako únik před sebou samým. Pokus dělat to, co dělají všichni, protože množství zdánlivě posvěcuje správnost jednání. Člověk se stal bezdomovcem, ztratil svoji historii. Svě individuální vědomí obětoval zdánlivému obecnému vědomí. 7

II. Ztráta identity neboli: člověk se vzdává

Pouze příslušností ke společenství se člověk dozví, kdo je, co je a proč zaujímá své místo ve společnosti a ve světě. Člověk se vydává kolektivu, protože doufá, že v něm najde svou identitu. Společnost je ochotna zaštitit jednání jednotlivce. Jako přírodovědec znásilňuje člověk přírodu, jako politik člověka. 29

III. Bez identifikace neboli: jak lze žít bez odpovědnosti

Pracovní svět, zaměřený pouze na získání pozic a kariéru, nedokáže vytvořit žádný ekvivalent uspokojení, štěstí a životní kvality. Naopak, zprostředkovává stále více pocit duchovní prázdnoty. – Bez pracovní etiky se stává z člověka pouhý výrobní faktor. Člověk pracuje s odstupem k věci, se svou činností se neidentifikuje. 47

IV. Cesty úniku neboli: fascinace absurditou

Počítač redukuje humánní složku člověka a izoluje ho od skutečnosti. Tvůrčí zakrňuje v technicky pořiditelný sběr dat. Společnost se sama odsuzuje k redukci své výkonnosti. Absurdita se stává součástí jejího chování. Mylná představa člověka, že je jedinečnou bytostí, je základem jeho netolerance, pýchy a povýšenectví. 67

V. Změna vědomí neboli: klika nezodpovědných

Odpovědnost, vztažená pouze na svou osobu, je egoistická a vylučuje odpovědnost lidí vůči sobě. Egoismus je principem našeho hospodářského systému, nutí nás ke konkurenčnímu chování a nepřipouští ohleduplnost. Egoisticky a vůči svému životnímu prostředí nezodpovědně jednající člověk nemůže postavit technickému výkonu žádnou duchovní alternativu. 87

VI. Rovnováha mezi rozumem a nerozumem neboli: obrácený princip kauzality

Člověk není od přírody založen ani jako ďáběl, ani jako anděl, je však odsouzen pohybovat se věčně mezi oběma póly. Chce být šťastný a nedokáže to, chce mír a nedokáže jej udržet, chce milovat a miluje jen sám sebe. Rozum mu má pomoci najít rovnováhu mezi oběma extrémy. Ale rozum jako objektivní instance předpokládá existenci člověka, který na zemi nežije. 101

VII. Globální vzor chování neboli: komunikace jako strategie přežití

Svět se stal zrcadlem naší moci a nároků, ale také výzvou našemu pocitu odpovědnosti. Otázce po smyslu našeho konání se již nelze vyhnout. Komunikace se stala nejdůležitějším prvkem našeho života v hospodářství, vědě a politice. Jen ona dnes znamená pro jednotlivce možnost žít ve společenství a spolurozhodovat. 109

Literatura 113

Obsah 117